

Asia: VN/27126/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräksi muiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunto

Huomiot hallituksen esityksen yleisperusteluihin (esityksen luvut 1-5 ja 8-12)

-

1 luku Yleiset säännökset

-

2 luku Yhteyspisteviranomainen

-

3 luku Asioiden käsittely Lupa- ja valvontavirastossa

-

4 luku Eräiden lupamenettelyiden yhteensovittaminen

ELY-keskus tuo esille yleisen, hankkeiden runsaasta määrästä johtuvan asiakirjojen, selvitysten ja hakemusten laadun heikkenemisen ja tausta-aineistojen puutteet. Yhteensovittamisessa tärkeää on alkuvaiheen riittävä tieto, jotta viranomainen voi ohjata riittävästi sekä ennakoida pyydetysti myös lupatarpeita.

5 luku Yhteiskäsittely

ELY-keskus toteaa jossain määrin ongelmallisena, että yhteiskäsittelyssä (VL, YSL, LSL) sovellettaisiin luonnonsuojelulain mukaisiin poikkeamismenettelyihin VL ja YSL -menettelysäännöksiä. Lisäksi luonnonsuojelulain poikkeamisen lupaharkintaan ei sisälly esim. YSL:n mukaiseen päätökseen liittyvää kuulemistä lupahakemuksesta, kuulemispalautteen huomioimista ja siihen vastaamista lupapäätöksessä. Lisäksi luonnonsuojelulain mukainen poikkeaminen vaatii usein lisäselvityksiä tai aineiston tarkennuksia, ennen kuin mahdollinen poikkeamispäätös voidaan antaa.

6 luku Asioiden ratkaiseminen

-

7 luku Erinäiset säännökset

-

Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta

-

Laki vesilain muuttamisesta

-

Laki luonnonsuojelulain muuttamisesta

35 § hankkeiden ja suunnitelmien arviointi; Natura-arvioinneista annettavan luonnonsuojeluviranomaisen lausunnon määräajaksi esitetään kolmea kuukautta aiemman kuuden kuukauden sijaan. ELY-keskus toteaa, että nykytilanteessa Natura-arviointi on yleisimmin toteutettu hankkeen YVA-menettelyn yhteydessä, jolloin lausuntoaika määräytyy jo YVA-lain määrittelemien lyhyempien aikataulujen puitteissa. ELY-keskus tuo esille, että lyhennetty lausuntoaika myös muissa, kuin YVA-menettelyn yhteydessä annettavissa Natura-arviointilausunnoissa edellyttää, että lausuntoaika alkaa, kun viranomaisella on riittävät tiedot asianmukaisen arvioinnin toteamiseen.

Selvitysten ja arviointien heikentynyt laatu aiheuttaa tarpeen viranomaisen entistä tehokkaammalle ennako-ohjaukselle myös luonnonsuojelukysymyksissä. Tämä tulee varmistaa riittäväillä resursseilla sekä myös viranomaisen osaamista vahvistamalla.

Natura-arvioinnin sujuvuus olisi varmistettava YVA-menettelyn ja Natura-arvioinnin yhteensovittamisessa entistä paremmin ja tämä tulisi huomioida YVA-asiakirjojen sisältövaatimuksissa jo arviointiohjelmavaiheesta lähtien. ELY-keskus korostaa tässäkin ennako-ohjauksen lisäksi arviointiohjelmavaihetta ja sen käyttämistä lain edellyttämällä tavalla työohjelmana ennen selvityksiä.

ELY-keskus kannattaa esitystä, jossa myös viranomaisen sisäinen lausuntomenettely Naturan osalta perustuu kirjalliseen lausuntoon ja tuo kuitenkin esille tarpeen varmistaa Natura koskevien viranomaisasiakirjojen oikeudellisen toteutumisen. Esitetty viranomaisen sisäisistä lausuntomenettelyistä luopumisen yhteys sujuvuuteen jää nyt epäselväksi ja tätä tulisi tarkemmin perustella. Natura-arviointeja koskevassa lausumisessa tulee edelleen taata viranomaisen sisäinen asiantunteva valmistelu ja päätöksenteko. Sujuvat toimintamallit sekä riittävä viranomaisresurssi varmistaa tässäkin parhaiten sujuvuuden.

Laki ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain muuttamisesta, VN asetusmuutosluonnos ympäristövaikutusten arvioinnista ja asetusmuutoksen muistio

YVAL 3§: ELY-keskus kannattaa esitystä, jossa hankkeesta vastaava voi käynnistää YVA-menettelyn omasta aloitteestaan tunnistessaan merkittäviä ympäristövaikutuksia, mikäli viranomaisella edelleen säilyy mahdollisuus todeta tämä sama ennen YVA-menettelyn virallista käynnistymistä. Tämä vähentäisi YVAL 13§n mukaista päätöksentekoa ja muiden viranomaisten kuulemisiä selkeissä tapauksissa, mutta merkittävien ympäristövaikutusten muodostumisen mahdollisuus tulisi myös viranomaisen puolelta arvioida jollakin kevyemmällä tavalla.

YVA-asetuksen YVA-ohjelmaa koskevia sisältövaatimuksia on esityksen mukaisesti tarkennettava, jotta kehitytään paremmin YVA-menettelyssä ennakolta ohjaamiseen ja riittäviin tietoihin jo alkuvaiheessa. ELY-keskus ei kuitenkaan kannata YVAA 3§sta jätettävän pois kohtaa “..ja yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa”. Arviointiohjelman sisältövaatimuksia tarkentamalla on mahdollisuus vaatia jo arviointiohjelmaan riittävät tiedot ja mahdollisesti merkittävien vaikutustyyppien tunnistaminen. Tämä on edellytys, jotta arviointeja voidaan riittävästi kohdentaa ja arviointiselostuksen sisältöä karsia keskittymään vain merkittäviin vaikutustyyppisiin. Arviointiohjelman sisältövaatimuksia tarkennettaessa on huomioitava etenkin riittävät tiedot Natura-arvioinnin laatimisesta ja kohdentamisesta, jotta YVA-, lupa- ja Natura-arviointimenettelyn entistä tiiviimpi yhteensovittaminen olisi toimivaa.

YVAL 22§: ELY-keskus pitää ehdottomasti parempana yhteiskuulemisten osalta esitettyä vaihtoehtoa VE1 liittyen vain voimassa olevien lupien muutokseen. Vaihtoehto VE2 heikentäisi merkittävästi viranomaisten ja sidosryhmien mahdollisuuksia vaikuttaa hankkeen suunnittelun yhteydessä ympäristöllisesti haitattomimman hankevaihtoehdon muodostumiseen ja sen myötä myös YVA-menettelyn perimmäistä tarkoitusta. Tässä vaihtoehdossa on riski, että perusteluun päätelmän antamisen jälkeen hanketta ja lupahakemusta on kuitenkin tarpeen muuttaa.

ELY-keskus korostaa ennako-ohjauksen ja riittävän kommunikoinnin merkitystä, jolloin voidaan tuoda esille hankkeiden (luvasta riippumatta) mahdollisuus valita myös perinteisempi erillinen YVA-menettely ja luvitusprosessi. Etenkin Pohjois-Pohjanmaalla YVA-menettelyissä on nykytilassa runsaasti hankkeita, jolla ei ole muuta lupavelvollisuutta, kuin MRL mukainen kaavoitus ja kunnan myöntämä rakennuslupa. Lupa- ja valvontaviraston kehittämisessä on syytä huomioida myös tämä runsas vihreän siirtymän hankemäärä sekä ohjaavan viranomaisen tehtävät ja tässä riittävän laajan asiantuntemuksen ja resurssien turvaaminen viranomaispuolella.

YVAL 8§: ELY-keskus korostaa ohjaavan viranomaisen roolia (nyk. ELY-keskus YVA-menettelyssä) eli hankkeiden ennakkolista ohjausta ja neuvontaa, jotta sujuvasti luvituksessa etenevä hanke muodostuu. YVA-menettely on oikein hyödynnettyä osa hankkeen suunnitteluvaihetta. Viranomaisohjauksen tärkeys sujuvoittamisessa korostuu, jotta koko hankkeen elinkaaren aikana hankkeessa huomioitavat ympäristölliset velvollisuudet ovat niin hyvissä ajoin tiedossa, kuin mahdollista.

YVAL liite 1, kohta 7e: ELY-keskus kannattaa esitettyä muutosta voimaloiden määrän vähentämisestä ja kokonaistehon säilyttämistä 45 MW:ssa.

Muut lakiehdotukset

ELY-keskus toteaa, että yleisen edun valvonnan ja hallintopakkoasian käytännön toteutus jää HE:ssä epäselväksi.

Ympäristöasioiden käsittelylaissa säädettäisiin myös eräiden lupahakemusten väliaikaisesta etusijasta Lupa- ja valvontavirastossa vuoden 2030 loppuun saakka. Kyse olisi nykyisin voimassa olevasta vihreän siirtymän hankkeiden etusijasta, jonka voimassaoloaika jatkettaisiin tällä esityksellä neljä vuotta. Kuten lainsäädäntömuutoksesta ilmenee nykyisillä ELY-keskuksilla on paljon ympäristöluvituskokonaisuuteen liittyviä ennakkollisia menettelyitä kuten esim. Natura arvioinnit, luonnonsuojelun poikkeamisilmoitusten käsittely, YVA yhteysviranomaisen tehtävät sekä jälkivalvonnan tehtäviä. ELY-keskus huomauttaa, että mainitun priorisoinnin sekä vihreän siirtymän investointihankkeiden sujuvuuden kannalta nyk. ELY-viranomaiselle myönnetty vihreän siirtymän sekä RePower EU YVA –rahoitettujen henkilöresurssien tulee kattaa myös uuden viraston siirtymäkausi sekä suunniteltu väliaikainen etusijamenettelyn jatko aika.

Muut kommentit

-

Isotalus Anita
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus